

Araştırma makalesi Research article

Hemşirelerin Profesyonel Değerler Algısı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Buket DAŞTAN¹, Aysun AKÇAKAYA CAN², Hatice DEMİRAG³, Sevilay HİNTİSTAN⁴

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve bu algıyı etkileyen faktörleri incelemek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte gerçekleştirilen bu çalışmanın örneklemini Bayburt Devlet Hastanesi ve Kelkit Devlet Hastanesi'nde Ekim 2019 - Kasım 2019 tarihleri arasında çalışan 228 hemşire oluşturdu. Çalışmanın verileri bu tarihler arasında "Hemşire Bilgi Formu" ve "Hemşirelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (HPDÖ)" kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde t-testi, ANOVA, Tukey Post Hoc testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin, %52.2'si 30 yaş ve altında, %78.9'u kadın olduğu ve kadınların HPDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının erkeklere göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu. Hemşirelerin HPDÖ toplam puan ortalaması ise 152.5±20.81 olarak yüksek bulundu. Evli hemşirelerin HPDÖ toplam puan ortalaması 153.96±21.31 olup, sorumluluk alt boyutu anlamlı olarak yüksek bulundu. Hemşirelik veya sağlık alanında bilimsel yayınları takip eden hemşirelerin toplam puan ortalaması ve alt boyut puan ortalamaları takip etmeyen hemşirelere göre anlamlı derecede yüksek bulundu (p<0.05).

Sonuç: Hemşirelerin mesleki profesyonel değerleri etkileyen farklılıkları göz önüne alınarak yapılacak sürekli eğitimler ve mesleki değerlerle ilgili bilimsel etkinlikler düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Etik, hemşirelik, hemşirelik bakımı, profesyonel değer

ABSTRACT

Investigation of Nurses' Perception of Professional Values and Affecting Factors

Aim: In this study, it was aimed to examine nurses' perception of professional values and the factors affecting this perception.

Materials and Methods: The sample of this descriptive study consisted of 228 nurses working at Bayburt State Hospital and Kelkit State Hospital between October 2019 and November 2019. The data of the study were collected between these dates by using the "Nurse Information Form" and "Nurses' Professional Values Scale (NPVS)". T-test, ANOVA, and Tukey Post Hoc tests were used to analyze the data.

Results: It was found that 52.2% of the nurses were 30 years of age or younger, 78.9% were women, and the mean HPDS total and sub-dimension scores of women were significantly higher than men. The mean HPDS total score of the nurses was found to be 152.5±20.81. The mean HPDS total score of the married nurses was 153.96±21.31, and the sub-dimension of responsibility was significantly higher. The total mean score and sub-dimension mean score of the nurses who followed scientific publications in the field of nursing or health were found to be significantly higher than those who did not (p<0.05).

Conclusion: Considering the differences affecting the professional values of nurses, it is recommended to organize continuing education and scientific activities related to professional values.

Keywords: Ethics, nursing, nursing care, professional value

¹Öğr.Gör.Dr., Bayburt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, Bayburt, Türkiye, Tel: 0507 413 6907, e-mail: bdaştan@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2458-0578

²Arş.Gör.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye, Tel: 0462 230 0476, e-mail: aysun.akcakaya@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2582-903X

³Dr.Öğr.Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi Kelkit Sema Doğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı, Gümüşhane, Türkiye, Tel: 0456 230 2053, e-mail: hatice_etbas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2393-563X

⁴Prof.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye, Tel: 0462 230 0476, e-mail: sevilayhindistan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5907-5723

Geliş Tarihi: 13 Mart 2022, Kabul Tarihi: 29 Kasım 2022

Atıf/Citation: Daştan B, Akçakaya Can A, Demirağ H, Hintistan S. Hemşirelerin Profesyonel Değerler Algısı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2023;10(1):16-23. DOI: 10.31125/hunhemsire.1272949

GİRİŞ

Profesyonel değerler, profesyonel gruplar ve uzmanlar tarafından kabul edilen eylemler için oluşturulmuş kılavuzlardır ve profesyonel performansı etkileyen değerlerin ve inançların değerlendirilmesi için bir çerçeve sağlar¹. Hemşirelik mesleğinin temelini oluşturan profesyonel değerler, kişinin mesleğe olan bağlılığına katkıda bulunduğu ve mesleğin kimliğini şekillendirdiği, profesyonel performansa ilişkin yol gösterdiği için esastır². Hemşirelerin profesyonel değerlere ve bunların profesyonel davranışı nasıl etkilediğine aşına olmaları önemlidir¹. Bu nedenle hemşirelerden profesyonel değerlere dikkat etmeleri ve bu değerleri bakım uygulamalarına yansıtmaları beklenmektedir^{3,4}. Literatürdeki çalışmalar, profesyonel değerlerin hemşirelerin bakım kalitesini duyarlı bir şekilde değerlendirme ve bakım performansı artırmaya etki ettiği gösterilmiştir⁴⁻⁶. Yine yapılan çalışmalarda, profesyonel kimliğin işle ilgili tükenmişliği azalttığı, işe olan ilgiyi artırdığı, bakım kalitesini iyileştirdiği ve hemşirelik ekibi arasındaki iş birliğini olumlu yönde etkilediği gösterilmiştir^{7,8}. Hemşirelerin profesyonel değerleri, bakımın nasıl sağlanması gerektiğine dair anlayışlarını yansıtır⁹. Bu nedenle hemşirelik uygulamalarını geliştirmek ve profesyonelleştirmek için hemşirelik mesleğinin üzerine kurulu olduğu mesleki değerlerin geliştirilmesi son derece önemlidir⁴. Hemşirelerin profesyonel değerlere ve profesyonel davranışın nasıl oluştuğuna aşına olmaları; hemşirelik mesleğinin kimliğini şekillendirdiği ve uygulamada kılavuzlar sağladığı için önemlidir. Profesyonel değerler, hemşireliğin temelini oluşturur ve hemşirelerin hastalar, meslektaşlar, diğer profesyoneller ve halkla etkileşim biçimini belirlemede etkilidir¹. Ancak bakımın gelişmesini ve verilen hemşirelik hizmetlerinin kalitesini düşüren zorluklar hemşirelikte profesyonelleşmeyi de engellemektedir. Aslında hemşirelerin bakımda ve güncel bilgiyi takip etmede yetersiz kaldığı bir çağda profesyonelleşme süreci daha ciddi olarak üzerinde durulması gereken bir süreçtir¹⁰. Çünkü değişen çalışma koşullarını anlamak ve hakim olmak, sağlık uygulamalarındaki artan taleplere ve değişikliklere ayak uydurmak için inisiyatif almanın yanı sıra, eylemleri için sorumluluk almak profesyonelleşme ile mümkün hale gelir^{11,12}. Ayrıca hemşirelerde profesyonel değerler konusunda farkındalık oluştuğunda, bu değerleri profesyonel uygulamalarına başarılı bir şekilde aktarabilirler, bu da sonuçta hasta bakımının ve iş memnuniyetinin artması ile sonuçlanır^{4,13}.

Hemşirelerin bilimsel araştırmalara katılım, akademik eğitim düzeyi, hemşirelik yılları, meslek kuruluşlarına üyelikleri, yönetici olarak görev yapmaları, hemşirelik lisansına sahip olmaları, istihdam durumu ve çalışma ortamının türü gibi faktörlerin tümü hemşirelik mesleğinde profesyonelleşme ile ilgilidir¹⁰. Bu çalışmada hemşirelerin profesyonel değerlerini etkileyebilecek bu faktörleri ve profesyonel değerlere ilişkin mevcut algılarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Böylece hemşirelerde profesyonel kimliğin oluşturulması ve güçlendirilmesini etkileyebilecek farklılıkları belirlemek, hemşirelerin

profesyonel değerler algısını kazanmasında yol gösterici olabilecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma hemşirelerdeki profesyonel değerler algısını ve bu algıyı etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREK ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma, tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmada evreni Bayburt Devlet Hastanesi ve Kelkit Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşireler oluşturmuştur. Araştırmada evrenden örneklem seçimine gidilmemiş Ekim 2019-Kasım 2019 tarihlerinde izinli/raporlu olmayan, araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerle yapılmıştır. Araştırma Bayburt Devlet Hastanesi'nden 178 ve Kelkit Devlet Hastanesi'nden 50 olmak üzere toplamda 228 hemşire ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri "Hemşire Bilgi Formu" ve "Hemşirelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (HPDÖ)" kullanılarak toplanmıştır.

Hemşire Bilgi Formu: Literatür taranarak¹⁴⁻¹⁷ araştırmacı tarafından oluşturulan Hemşire Bilgi Formunda, hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum) ve mesleki değişkenlerini (çalışma yılı, pozisyonu, bakım verdiği hasta sayısı, bilimsel toplantılara katılım, bilimsel yayınları takip etme durumu) belirlemeye yönelik 14 soru yer almıştır.

Hemşirelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (HPDÖ): HPDÖ, Weis ve Schank (2000) tarafından geliştirilen ölçek¹⁸, 2005 yılında Orak tarafından Türkçe'ye çevrilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve Cronbach Alfa katsayısı 0.95 olarak bulunmuştur. HPDÖ, insan onuru (11 soru), sorumluluk (9 soru), harekete geçme (8 soru), güvenlik (4 soru) ve otonomi (4 soru) olmak üzere beş boyuttan ve toplam 36 sorudan oluşmaktadır. Ölçekteki 36 maddenin puanlarının toplanması ile elde edilen ölçek toplam puanı 36-180 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması hemşirelerde profesyonel değerler algısının daha fazla olduğunu göstermektedir¹⁹. Bu araştırmada Cronbach Alfa katsayısı toplam HPDÖ için 0.96; sorumluluk için 0.88; harekete geçme için 0.87; insan onuru için 0.91; otonomi için 0.81; güvenlik için 0.78 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

"Hemşire Bilgi Formu" ve "HPDÖ" araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile hemşireler ve araştırmacının uygun olduğu bir zaman dilimi içerisinde hemşire odasında uygulanmıştır. Form ve ölçekte yer alan sorular araştırmacı tarafından hemşirelere sorulmuş, hemşirelerin verdiği yanıtlar ilgili formlara kaydedilmiştir. Veri toplama her bir katılımcı için yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 21.0 istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzdelik dağılımı içeren tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama) kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası

karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < 0.05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı'ndan (Karar No: Sayı:24237859-824 Karar Tarihi: 22.11.2019) etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın yapıldığı Bayburt Devlet Hastanesi için Bayburt İl Sağlık Müdürlüğü'ne, Kelkit Devlet Hastanesi için Gümüşhane İl Sağlık Müdürlüğü'ne araştırmanın içeriğini gösteren formlar sunulularak gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada toplanan veriler sadece çalışmanın yapıldığı hastanelerdeki hemşirelerin görüşlerini yansıttığından, sonuçlar örneklem dışına genellenemez. Ayrıca hemşirelerin "çok önemli" ve "en önemli" seçeneklerine daha fazla yönelmesi ve sonuçta abartılı puanlara yol açması bu çalışmanın sınırlılığı olabilir.

BULGULAR

Hemşirelerin yaş ortalaması 30.87 ± 7.01 , %52.2'si 30 yaş ve altında, büyük bir çoğunluğu (%78.9) kadın, %53.9'u evli ve yarısından fazlası (%66.7) lisans mezunudur (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin Sosyodemografik Özellikleri (n=228)

	n	%	
Yaş ortalaması	30.87±7.01 (Min:20-Maks:55)		
Yaş	30 yaş ve altı	119	52.2
	31-40 yaş	85	37.3
	41 yaş ve üzeri	24	10.5
Cinsiyet	Kadın	180	78.9
	Erkek	48	21.1
Medeni Durum	Evli	123	53.9
	Bekar (Dul/Boşanmış)	105	46.1
Eğitim Düzeyi	Sağlık meslek lisesi	24	10.5
	Ön lisans	35	15.4
	Lisans	152	66.7
	Yüksek lisans	17	7.5

Hemşirelerin %78.1'i Bayburt Devlet Hastanesi'nde çalışmaktadır. Hemşirelerin %72.4'ünün meslekte çalışma yılı 1-4 yıl, %81.1'i servis hemşiresi, %32.9'u 08:00-16:00 saatleri arasındaki vardiya türünde ve %65.8'i kadrolu olarak çalışmaktadır. Hemşirelerin %69.3'ünün günlük bakım verdikleri hasta sayısı 0-15'dir ve %36'sı dahiliye kliniklerinde görev yapmaktadır. Yine hemşirelerin büyük bir çoğunluğu (%64.9) hemşirelik/sağlık alanındaki bilimsel yayınları takip etmekte %58.8'i hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılmakta ve %66.2'si mezuniyet sonrası hemşirelik alanında araştırma yapmaktadır. Ayrıca, hemşirelerin %46.1'i meslekte kendilerini "Oldukça Profesyonel" hissettiklerini ifade etmiştir (Tablo 2).

Hemşirelerin HPDÖ alt boyut puan ortalamalarından güvenlik 17.44 ± 2.57 ; sorumluluk 37.28 ± 5.97 ; harekete geçme 33.18 ± 5.12 ; insan onuru 47.28 ± 6.66 ; otonomi 17.06 ± 2.73 ve HPDÖ toplam puan ortalaması ise 152.25 ± 20.81 olarak bulundu (Tablo 3).

Tablo 2. Hemşirelerin Mesleğe İlişkin Özellikleri (n=228)

	n	%	
Meslekte Çalışma Yılı	1 yıldan az	34	14.9
	1-4 yıl	165	72.4
	5 yıl ve daha fazla	29	12.7
Çalışılan Hastane	Bayburt Devlet Hastanesi	178	78.1
	Kelkit Devlet Hastanesi	50	21.9
Çalışma Pozisyonu	Servis hemşiresi	185	81.1
	Sorumlu hemşire	19	8.3
	Diğer (acil, ameliyathane, eğitim)	24	10.5
Çalışılan Vardiya Türü	08:00-16:00 saatleri	75	32.9
	16:00-08:00 saatleri	66	28.9
	08:00-08:00 saatleri	27	11.8
	Diğer (24-08, 8-24)	60	26.3
Çalışılan Kadro Durumu	Kadrolu	150	65.8
	Sözleşmeli	78	34.2
Günlük Bakım Verilen Hasta Sayısı	0-15 hasta	158	69.3
	16-25 hasta	46	20.2
	26 ve üzeri hasta	24	10.5
Çalışılan Klinik	Dahiliye klinikler*	82	36.0
	Cerrahi klinikler**	60	26.3
	Aciliyet gerektiren Klinikler***	40	17.5
	Kadın doğum ve Çocuk Klinikleri	46	20.2
Hemşirelik/Sağlık Alanında Bilimsel Yayın Takibi	Evet	148	64.9
	Hayır	80	35.1
Hemşirelik ile İlgili Bilimsel Toplantılara Katılma Durumu	Evet	134	58.8
	Hayır	94	41.2
Mezuniyet Sonrası Hemşirelik Alanında Araştırma Yapma Durumu	Evet	151	66.2
	Hayır	77	33.8
Meslekte Kendilerini Profesyonel Hissetme Durumu	Hiç	11	4.8
	Biraz	89	39.0
	Oldukça	105	46.1
	Tamamen	23	10.1

*Kardiyoloji. Göğüs Hastalıkları. Nöroloji. Palyatif Bakım; **Kulak Burun Boğaz (KBB). Ortopedi. Beyin Cerrahi. Genel cerrahi; *** Yoğun bakım. Acil. Ameliyathane

Tablo 4'te çalışmaya katılan kadın hemşirelerin HPDÖ toplam puan ortalaması 155.26 ± 19.24 olup, kadınların HPDÖ toplam ($t=4.399$; $p=0.000$) ve alt boyut puan ortalamalarının erkeklerle göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu ($p < 0.05$).

Tablo 3. Hemşirelerin HPDÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (n=228)

Ölçek Alt Boyutları	Ortalama±Standart Sapma	Minimum-Maksimum
Güvenlik	17.44±2.57	10-20
Sorumluluk	37.28±5.97	20-45
Harekete Geçme	33.18±5.12	18-40
İnsan Onuru	47.28±6.66	27-55
Otonomi	17.06±2.73	8-20
Toplam Ölçek	152.25±20.81	92-180

Evli hemşirelerin HPDÖ toplam puan ortalaması 153.96±21.31 olup, sorumluluk alt boyutu anlamlı olarak yüksek bulundu ($p<0.05$) (Tablo4). Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre hemşirelerin yaşına göre puan ortalamaları incelendiğinde; 30 yaş ve altındakilerin puanının 145.52±19.34 olduğu; Post hoc teste göre 30 yaş ve altında olan hemşirelerin HPDÖ ve alt boyutları puan ortalamalarının yaşı 31-40 ve 41 yaşın üzerinde olanlara göre anlamlı derecede daha düşük olduğu saptandı ($F=14.554$; $p=0.000$) ($p<0.05$). Hemşirelerin eğitim düzeyine göre puan ortalamaları incelendiğinde ise, yüksek lisans mezunlarının puanının 167.47±16.53 olduğu; Post hoc analizine göre, yüksek lisans mezunu hemşirelerin HPDÖ toplam ve alt boyut (güvenlik, sorumluluk, harekete geçme, insan onuru ve otonomi) puan ortalamalarının sağlık meslek lisesi, ön lisans ve lisans mezunlarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptandı ($F=5.027$; $p=0.002$) ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 5'te kadrolu çalışan hemşirelerin ölçek toplam puan ortalaması 156.98±19.54 olup, sözleşmeli olarak çalışan hemşirelere göre toplam ölçek puan ortalaması ($t=5.006$; $p=0.000$) ve alt boyut puan ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$). Hemşirelik veya sağlık alanında bilimsel yayınları takip eden hemşirelerin toplam puan ortalaması (155.64±19.50) ve alt boyut puan ortalamaları takip etmeyen hemşirelere göre anlamlı derecede yüksek bulundu ($t=3.427$; $p=0.001$) ($p<0.5$). Hemşirelik mesleği ile ilgili bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin ölçek toplam puan ortalaması (155.57±20.97) ve sorumluluk, harekete geçme, insan onuru, otonomi alt boyut puan ortalamalarının bilimsel toplantılara katılmayan hemşirelere göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu ($t=2.923$; $p=0.004$) ($p<0.05$). Mezuniyet sonrası hemşirelik alanında araştırma yapan hemşirelerin ölçek toplam puan ortalaması (155.47±20.87) ($t=2.923$; $p=0.004$) ve güvenlik, sorumluluk, harekete geçme, insan onuru alt boyut puan ortalamalarının mezuniyet sonrası araştırma yapmayan hemşirelere göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 5).

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre hemşirelerin meslekte çalışma yılına göre puan ortalamaları incelendiğinde, 1 yıldan az çalışanların ölçek toplam puan ortalaması 140.88±16.60 olup, hemşirelerin çalışma yılına göre HPDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($F=6.898$; $p=0.001$) ($p<0.05$). Post hoc teste göre katılımcıların çalışma

yılı 1 yıldan az olanların ölçek ve alt boyutları puan ortalamalarının çalışma yılı 1-4 yıl ve 5 yıl ve daha fazla olanlara göre anlamlı derecede daha düşük olduğu bulundu. Çalışmaya katılan hemşirelerin çalışma pozisyonlarına göre güvenlik ve insan onuru alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı derecede farklılık bulundu ($p<0.05$). Yapılan post hoc analizine göre gruplar arasındaki farklılığın servis hemşiresi ve diğer (acil, ameliyathane, poliklinik, eğitim) pozisyonlardan kaynaklandığı tespit edildi. Hemşirelerin çalıştıkları vardiya türüne göre puan ortalamaları incelendiğinde, 08:00-08:00 saatleri arasında çalışanların ölçek toplam puan ortalaması 162.55±14.81 olup, katılımcıların çalıştıkları vardiya türüne göre HPDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($F=3.807$; $p=0.011$) ($p<0.05$). Hemşirelerin günlük bakım verdikleri hasta sayısına göre güvenlik alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı derecede fark bulundu ($F=4.121$; $p=0.017$) ($p<0.05$). Post hoc analizine göre, güvenlik alt boyut puan ortalamaları arasındaki farklılığın günlük bakım verilen hasta sayısının 0-15 ve 16-25 arasında olanlardan kaynaklandığı belirlendi. Hemşirelerin çalıştıkları kliniğe göre puan ortalamaları incelendiğinde; kadın doğum ve çocuk kliniklerinde çalışanların ölçek toplam puan ortalaması 159.39±18.03 olup; HPDÖ toplam puan ortalaması ve güvenlik, sorumluluk, insan onuru alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı derecede fark bulundu ($F=3.145$; $p=0.026$) ($p<0.05$). Hemşirelerin meslekte kendilerini profesyonel hissetme durumlarına göre puan ortalamaları incelendiğinde; tamamen profesyonel hissedenlerin ölçek toplam puan ortalaması 162.00±19.85 olup, HPDÖ toplam puan ortalaması ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı derecede fark bulundu ($F=6.849$; $p=0.000$) ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Profesyonel değerler, bir disiplindeki kavramın veya davranışın değerine ilişkin inançlardır⁹. Profesyonel değerler, hemşirelere hem sağlıklı hem de hasta insanlarla, meslektaşlarıyla, diğer ekip üyeleriyle ve toplumla etkileşimlerinde rehberlik eder²⁰. Bu çalışma, hemşirelerin mesleki profesyonel değerlerini, bunları etkileyen faktörleri ve önemini araştırmayı amaçlamıştır. Elde edilen sonuçlara göre hemşirelerin profesyonel değerler algısı yüksek bulunmuştur. Literatürde yapılan çalışmalarda da hemşirelerin profesyonel değerler algısının yüksek olduğunu bildirilmiştir^{4,9,16,20,21}. Amerikan Hemşirelik Kolejlere Birliği, hemşirelik mesleğine giren bireylerin çoğunluğunun, uygulamada tüm değerleri eşit olarak uygulayamasalar da hemşirelikte mesleki değerlerin çok önemli olduğunu kabul ettiklerini bildirmiştir²².

Çalışmamızda profesyonel değerlerin cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim düzeyi ile anlamlı olarak ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet özellikle kadınlarda profesyonel değerlerin gelişmesinde önemli rol oynar²³.

Yapılan çalışmalarda da kadınların profesyonel değerler algısının erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur^{2,23,24}. Cinsiyet farklılığı mesleki değerleri etkilediği bilinen bir diğer faktördür¹⁴.

Tablo 4. Hemşirelerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre HPDÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (n=228)

		Güvenlik	Sorumluluk	Harekete Geçme	İnsan Onuru	Otonomi	Toplam
Yaş	30 yaş ve altı	16.85±2.61	35.17±5.76	31.51±4.64	45.32±6.44	16.64±2.65	145.52±19.34
	31-40 yaş	18.02±2.41	39.64±5.40	34.83±5.30	49.57±6.39	17.68±2.78	159.76±20.85
	41 yaş ve üzeri	18.29±2.31	39.33±5.17	35.62±3.82	48.83±5.87	16.91±2.58	159.00±16.68
	Anlamlılık**	F=6.788 p=0.001	F=17.768 p=0.000	F=15.169 p=0.000	F=11.818 p=0.000	F=3.685 p=0.027	F= 14.554 p=0.000
Cinsiyet	Kadın	17.93±2.22	38.01±5.61	33.73±4.91	48.25±6.09	17.32±2.60	155.26±19.24
	Erkek	15.60±2.95	34.52±6.49	31.12±5.40	43.65±7.49	16.06±2.97	140.95±22.73
	Anlamlılık*	t=5.998 p=0.000	t=3.703 p=0.000	t=3.199 p=0.002	t=4.420 p=0.000	t=2.898 p=0.004	t=4.399 p=0.000
Medeni Durum	Evli	17.70±2.55	38.12±5.91	33.46±5.26	47.48±6.92	17.18±2.61	153.96±21.31
	Bekar (Dul/Boşanmış)	17.14±2.58	36.29±5.91	32.85±4.95	47.03±6.37	16.91±2.86	150.24±20.13
	Anlamlılık*	t=-1.657 p=0.099	t=-2.325 p=0.021	t=-0.891 p=0.374	t=-0.507 p=0.613	t=-0.751 p=0.454	t=-1.347 p=0.179
Eğitim Düzeyi	Sağlık meslek lisesi	16.66±2.66	36.08±4.25	32.45±4.40	46.95±6.20	17.04±2.19	149.20±17.18
	Ön lisans	16.91±1.85	34.80±4.65	30.97±3.75	45.37±5.81	16.62±2.70	144.68±14.54
	Lisans	17.54±2.69	37.49±6.37	33.38±5.33	47.34±6.91	17.00±2.81	152.77±22.10
	Yüksek lisans	18.76±2.07	42.17±3.04	37.00±4.31	51.05±5.36	18.47±2.45	167.47±16.53
	Anlamlılık**	F=2.863 p=0.038	F=6.674 p=0.000	F=5.923 p=0.001	F=2.868 p=0.037	F=1.843 p=0.140	F=5.027 p=0.002

* Independent sample t test (t-testi). ** One-way ANOVA ve post hoc multiple comparison test

Tablo 5. Hemşirelerin Mesleğe İlişkin Özelliklerine Göre HPDÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (n=228)

		Güvenlik	Sorumluluk	Harekete Geçme	İnsan Onuru	Otonomi	Toplam
Meslekte Çalışma Yılı	1 yıldan az	16.64±2.69	33.52±5.56	30.94±3.63	44.26±6.03	15.50±2.69	140.88±16.60
	1-4 yıl	17.46±2.59	37.72±5.87	33.30±5.35	47.63±6.79	17.43±2.65	153.56±21.39
	5 yıl ve daha fazla	18.27±2.08	39.13±5.37	35.137±4.36	48.79±5.75	16.79±2.58	158.13±17.43
	Anlamlılık**	F=3.211 p=0.042	F=9.192 p=0.000	F=5.638 p=0.004	F=4.599 p=0.011	F=7.622 p=0.001	F=6.898 p=0.001
Çalışılan Hastane	Bayburt Devlet Hastanesi	17.61±2.42	37.50±5.57	33.33±4.94	47.37±6.47	17.06±2.73	152.87±19.92
	Kelkit Devlet Hastanesi	16.86±2.96	36.50±7.22	32.66±5.73	46.96±7.37	17.06±2.75	150.04±23.80
	Anlamlılık*	t=1.835 p=0.068	t=1.047 p=0.296	t=0.819 p=0.414	t=0.384 p=0.701	t=0.004 p=0.997	t=0.851 p=0.396
Çalışma Pozisyonu	Servis hemşiresi	17.24±2.61	36.91±5.90	32.91±5.10	46.75±6.60	16.98±2.80	150.82±20.82
	Sorumlu hemşire	17.68±2.56	38.68±6.97	33.31±5.64	47.47±7.70	17.10±2.44	154.26±23.93
	Diğer (acil, ameliyathane, eğitim)	18.79±1.79	38.95±5.40	35.12±4.59	51.16±5.08	17.62±2.39	161.66±15.89
	Anlamlılık**	F=4.007 p=0.019	F=1.825 p=0.164	F=1.996 p=0.138	F=4.809 p=0.009	F=0.586 p=0.557	F=3.030 p=0.050

Tablo 5. Hemşirelerin Mesleğe İlişkin Özelliklerine Göre HPDÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (n=228) (devamı)

		Güvenlik	Sorumluluk	Harekete Geçme	İnsan Onuru	Otonomi	Toplam
Çalışılan Vardiya Türü	08:00-16:00 saatleri	18.05±2.49	37.65±6.27	33.53±5.25	47.54±6.77	17.08±2.71	153.86±21.35
	16:00-08:00 saatleri	16.75±2.54	36.01±5.39	31.95±5.00	45.86±6.85	16.69±2.77	147.28±20.72
	08:00-08:00 saatleri	18.14±2.23	40.11±4.42	35.70±4.12	50.22±4.72	18.37±1.88	162.55±14.81
	Diğer (24-08, 8-24) saatleri	17.13±2.65	36.93±6.42	32.96±5.13	47.18±6.75	16.85±2.90	151.06±21.08
	Anlamlılık**	F=4.090 p=0.007	F=3.271 p=0.022	F=3.730 p=0.012	F=2.857 p=0.038	F=2.636 p=0.051	F=3.807 p=0.011
Çalışılan Kadro Durumu	Kadrolu	17.90±2.48	38.60±5.5	34.28±4.87	48.66±6.34	17.53±2.57	156.98±19.54
	Sözleşmeli	16.56±2.53	34.74±6.05	31.06±4.93	44.62±6.50	16.15±2.80	143.15±20.27
	Anlamlılık*	t=3.848 p=0.000	t=4.850 p=0.000	t=4.714 p=0.000	t=4.512 p=0.000	t=3.719 p=0.000	t=5.006 p=0.000
Günlük Bakım Verilen Hasta Sayısı	0-15 hasta	17.74±2.44	37.18±6.03	33.07±5.19	46.99±6.76	16.98±2.67	151.98±20.78
	16-25 hasta	17.00±2.78	38.28±5.86	33.63±5.13	48.15±6.75	17.26±2.85	154.32±21.45
	26 ve üzeri hasta	16.33±2.68	36.00±5.69	33.04±4.72	47.50±5.95	17.16±2.94	150.04±20.33
	Anlamlılık**	F=4.121 p=0.017	F=1.223 p=0.296	F=0.218 p=0.804	F=0.550 p=0.578	F=0.197 p=0.821	F=0.374 p=0.688
Çalışılan Klinik	Dahiliye klinikler	16.96±2.65	37.13±6.23	32.87±5.25	46.21±7.20	16.98±2.89	150.18±22.54
	Cerrahi klinikler	17.20±2.75	35.86±6.46	32.53±5.25	46.08±6.86	16.36±2.96	148.05±21.69
	Aciliyet gerektiren Klinikler	17.72±2.38	37.30±5.10	32.85±4.92	49.07±4.83	17.65±2.21	154.60±16.64
	Kadın doğum ve Çocuk Klinikleri	18.39±2.08	39.36±5.04	34.86±4.63	49.17±6.19	17.58±2.35	159.39±18.03
	Anlamlılık**	F=3.478 p=0.017	F=3.098 p=0.028	F=2.172 p=0.092	F=3.662 p=0.013	F=2.552 p=0.056	F=3.145 p=0.026
Hemşirelik/Sağlık Alanında Bilimsel Yayın Takibi	Evet	17.73±2.48	38.27±5.63	33.92±4.93	48.23±6.02	17.47±2.61	155.64±19.50
	Hayır	16.91±2.67	35.43±6.16	31.81±5.19	45.51±7.43	16.30±2.79	145.97±21.80
	Anlamlılık*	t=2.329 p=0.021	t=3.511 p=0.001	t=3.027 p=0.003	t=2.995 p=0.003	t=3.155 p=0.002	t=3.427 p=0.001
Hemşirelik ile İlgili Bilimsel Toplantılara Katılma Durumu	Evet	17.70±2.55	38.02±6.13	33.93±5.29	48.34±6.47	17.56±2.49	155.57±20.97
	Hayır	17.08±2.57	36.21±5.58	32.11±4.69	45.76±6.67	16.34±2.90	147.52±19.74
	Anlamlılık*	t=1.788 p=0.075	t=2.283 p=0.023	t=2.671 p=0.008	t=2.920 p=0.004	t=3.416 p=0.001	t=2.923 p=0.004
Mezuniyet Sonrası Hemşirelik Alanında Araştırma Yapma Durumu	Evet	17.95±2.40	38.08±5.98	33.98±5.29	48.18±6.34	17.26±2.82	155.47±20.87
	Hayır	16.45±2.62	35.70±5.65	31.62±4.38	45.50±6.96	16.66±2.50	145.94±19.31
	Anlamlılık*	t=4.317 p=0.000	t=2.898 p=0.004	t=3.360 p=0.001	t=2.916 p=0.004	t=1.581 p=0.115	t=3.339 p=0.001
Meslekte Kendilerini Profesyonel Hissetme Durumu	Hiç	16.54±2.16	33.81±5.68	31.18±4.62	44.45±6.43	15.72±2.72	141.72±19.31
	Biraz	16.85±2.73	35.80±5.76	31.92±5.08	45.28±6.66	16.42±2.64	146.29±20.89
	Oldukça	17.87±2.36	38.36±5.65	33.86±5.02	48.66±6.21	17.50±2.54	156.27±19.43
	Tamamen	18.21±2.55	39.69±6.53	35.91±4.42	50.04±6.48	18.13±3.20	162.00±19.85
	Anlamlılık**	F=3.821 p=0.011	F=5.780 p=0.001	F=5.469 p=0.001	F=6.610 p=0.000	F=4.803 p=0.003	F=6.849 p=0.000

* Independent sample t test (t-testi). ** Oe-way ANOVA ve post-hoc multiple comparison test

Çalışmamızda evli hemşirelerin, sorumluluk alt boyutunun anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürde bazı çalışmalarda bekar hemşirelerin^{4,20} bazılarında ise evli hemşirelerin daha yüksek profesyonel değerler puanına sahip olduğu gösterilmiştir²¹. Bizim çalışmamızda sorumluluk duygusunun anlamlı olarak daha yüksek bulunması, evli bireylerin birçok rol ve sorumluluğu bir arada götürebilmesi durumuyla ilişkilendirilmiştir. Çalışmamızda 30 yaş altında olanların diğer yaş gruplarına göre anlamlı olarak daha düşük profesyonel değerler algısına sahip olduğu saptanmıştır. Literatürde de 30 yaş altındaki hemşirelerin daha düşük profesyonel değerler algısına sahip olduğu gösterilmiştir^{21,25}. Yaşın artmasının, hemşirelerde mesleki değerleri pekiştiren daha fazla kişisel istikrar, daha iyi uyum becerileri ve daha fazla deneyim sağlamasında etkili olduğu düşünülmüştür. Çalışmamızda yüksek lisans eğitimi alan hemşirelerin anlamlı olarak daha yüksek puana sahip olduğu saptanmıştır. Literatürde de eğitim düzeyinin artmasının hemşirelerin profesyonel değerleri üzerinde etkili olduğu; uygulamada profesyonel değerler algısının göstergesi olan mesleki özerkliğin en önemli belirleyicilerinden birinin eğitim düzeyi olduğu gösterilmiştir^{9,14,20}.

Çalışmamızda kadrolu çalışan, sağlık alanında bilimsel yayınları takip eden, bilimsel toplantılara katılan ve mezuniyet sonrası hemşirelik alanında araştırma yapan hemşirelerin profesyonel değerler algısı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda mezuniyet sonrası eğitim programlarına, araştırma faaliyetlerine katılan hemşirelerin profesyonel değerler algısının daha yüksek olduğu saptanmıştır^{9,16,20}. Bilimsel toplantılara katılım, etik ve değerler eğitimi alma, bilimsel yayın takibi gibi bilginin güncellenmesi ve paylaşılması amacıyla düzenlenen etkinliklere katılım, mesleki gelişimi artırarak profesyonellik algısının iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır^{9,16,20,26,27}. Çalışmamızda hemşirelerin; çalışma yılına, çalıştığı pozisyona, çalıştığı vardiya türüne ve çalıştığı hasta sayısına göre profesyonel değerler algısında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Çalışma yılı 1 yıldan az olan hemşirelerin profesyonel değerler algısının diğer gruplara göre anlamlı olarak düşük olduğu saptanmıştır. Literatürde hemşirelerin mesleki deneyim yılları arttıkça profesyonel değerler algısının arttığı gösterilmiştir^{1,9,14,21}. Mesleki tecrübenin artmasıyla yetkin aşamaya doğru ilerleyen hemşirenin, işini daha profesyonel bir bakış açısıyla yapmaya çalıştığı görüşüne varılmıştır. Yine hemşirelerin çalıştığı pozisyona göre profesyonel değerler algısında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Literatürde yataklı tedavi vermeyen kliniklerde (acil, ameliyathane, poliklinik, eğitim) çalışan hemşirelerin, yataklı tedavi veren kliniklerde çalışan servis hemşirelerine göre profesyonel değerler algısının daha fazla olduğu saptanmıştır²¹. Bu farklılık yatan hastalara hizmet veren hemşirelerin daha fazla tükenmişlik yaşaması ve tükenmişliğin mesleki değerler üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olması ile ilişkilendirilmiştir. Hemşirelerin çalıştığı vardiya türü ve baktığı hasta sayısına göre profesyonel değerler algısında anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışma süresi-vardiyası ve hasta sayındaki farklılıklar; hemşirelerin bakımdaki sorumluluklarının artışı,

daha uzun süre çalışma, daha fazla hastayla çalışma, vardiyaya türünün yoğunluğu gibi durumların hemşirelerde profesyonel değerler algısını etkilediği sonucuna varılmıştır. Çalıştığı kliniğe göre aciliyet gerektiren, kadın doğum ve çocuk klinikleri gibi birimlerde çalışan hemşirelerde profesyonel değerler algısının daha yüksek bulunması, akut tablolara daha fazla karşılaşmanın hemşirelerde profesyonellik algısını arttırdığını düşündürmüştür. Çalışmamızda kendini profesyonel hissetme durumuna göre hemşireler karşılaştırıldığında kendini profesyonel hissedenlerin anlamlı olarak daha fazla profesyonel değerler algısına sahip olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin kendileri hakkında düşünme ve hissetme biçimlerinin kişisel ve profesyonel düzeyde önemli etkileri vardır. Sağlanan hasta bakımının kalitesi, iş tatmini ve işte kalma gibi profesyonel benlik kavramı, kişinin mesleki bilgisi, değerleri, güdülere ve becerilerinin öz değerlendirmesi hemşirenin profesyonellik algısını etkilediği kabul edilir²⁸. Profesyonelleşme, kişinin işinden profesyonel düzeyde doyum almasını, daha iyi hizmet sağlanmasını ve hastalara daha yüksek kalitede bakım verilmesini sağlayacaktır^{8,10}.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Hemşirelerdeki profesyonel değerler algısı ve bunu etkileyebilecek faktörleri belirlemek amacıyla planlanan çalışmada, hemşirelerin profesyonel değerler algısının yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışmada hemşirelerin; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum gibi sosyodemografik değişkenleri ile mesleğe ilişkin; çalışma yılı, pozisyonu, mezuniyet sonrası bilimsel çalışmaları takip etme, bilimsel toplantılara ve araştırmalara katılma, çalıştığı klinik gibi değişkenlerin profesyonel değerler ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Hemşirelerde mesleki profesyonel değerler farkındalığı ne kadar iyi olursa, sundukları bakımın kalitesi de o kadar yüksek olur ve bu da hemşirelerin iş doyumunu ve hastalara bakmaktan duydukları memnuniyeti artırır. Bu nedenle mesleki profesyonel değerler algısının daha yüksek düzeyde olması ve bunun hasta bakımına olumlu yansımaları için lisans eğitim müfredatlarında mesleki değerler eğitiminin daha etkin yöntemlerle verilmesi önerilmektedir. Çalışan hemşirelerin hizmet içi eğitimler, seminerler ve kongrelerle profesyonellik algısının pekiştirilmesi önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı'ndan alınmıştır. (Karar No: 24237859-824 Karar Tarihi: 22.11.2019)

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Hemşirelerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Yazar katkıları:

Araştırma dizaynı: BD, SH, AC

Veri Toplama: BD, AC

Veri Analizi: BD, HD

Makale Yazımı: BD, AC, HD, SH

Teşekkür: Yazarlar araştırmaya katılmayı kabul eden tüm hemşirelere teşekkürlerini sunar.

Ethics Committee Approval: Retrieved from Karadeniz Technical University Scientific Research Ethics Committee. (Decision No: 24237859-824 Decision Date: 22.11.2019)

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Exhibitor Consent: Informed consent was obtained from the nurses.

Author contributions:

Study design: BD, SH, AC

Data collection: BD, AC

Data analysis: BD, HD

Drafting manuscript: BD, AC, HD, SH

Acknowledgements: The authors thank all nurses who agreed to participate in the study.

KAYNAKLAR

1. Tehranineshat B, Torabizadeh C, Bijani M. A study of the relationship between professional values and ethical climate and nurses' professional quality of life in Iran. *Int J Nurs Sci.* 2020;7(3):313-19.
2. Torabizadeh C, Darari F, Yektatalab S. Operating room nurses' perception of professional values. *Nurs Ethics.* 2019;26(6):1765-76.
3. Kaya A, Boz İ. The development of the professional values model in nursing. *Nurs Ethics.* 2019;26:914-23.
4. Kaya A, Çelik D, İşler DA. Professional values and job satisfaction levels of pediatric nurses and influencing factors: A crosssectional study. *J Pediatr Res.* 2020;7:58-63.
5. Lyneham J, Levett-Jones T. Insights into registered nurses' professional values through the eyes of graduating students. *Nurs Educ Pract.* 2016;17:86-90.
6. Gallegos C, Sortedahl C. An exploration of professional values held by nurses at a large freestanding pediatric hospital. *Pediatr Nurs.* 2015;41:187-95.
7. Duan YH, Wu XX, Zhong ZQ. Research on the influence of nurses' professional identity and job burnout on turnover intention. *China Nurs Manag.* 2017;17:368-73.
8. Hao C, Zhu L, Zhang S, Rong S, Zhang Y, Ye J, et al. Serial multiple mediation of professional identity, and psychological capital in the relationship between work-related stress and work-related well-being of icu nurses in china: A cross-sectional questionnaire survey. *Front Psychol.* 2020;22(11):535634.
9. Erkus G, Dinc L. Turkish nurses' perceptions of professional values. *J Prof Nurs.* 2018;34(3):226-32.
10. Shohani M, Zamanzadeh V. Nurses' Attitude towards professionalization and factors influencing It. *J Caring Sci.* 2017;6(4):345-57.
11. De Braganca A, Nirmala R. Professionalism among nurses: A concept analysis. *IJBMI.* 2017;6(7):60-6.
12. Bimray P, Jooste K, Julie H. Professionalism experiences of undergraduate learner nurses during their 4-year training programme at a Higher Education Institution in the Western Cape, South Africa. *Curatationis.* 2019;42(1):e1-e8.
13. Yarbrough S, Martin P, Alfred D, McNeill, C. Professional values, job satisfaction, career development, and intent to stay. *Nurs Ethics.* 2017;24:675-85.
14. Ghadirian F, Salsali M, Cheragh MA. Nursing professionalism: An evolutionary concept analysis. *Iran J Nurs Midwifery Res.* 2014;19(1):1-10.
15. Fatemi NL, Moonaghi HK, Heydari A. Exploration of nurses' perception about professionalism in home care nursing in Iran: A qualitative study. *Electron Physician.* 2018;10(5):6803-11.
16. Poorchangizi B, Farokhzadian J, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Borhani F. The importance of professional values from clinical nurses' perspective in hospitals of a medical university in Iran. *BMC Med Ethics.* 2017;18(20):2-7.
17. Dehghani A, Mosalanejad L, Nayeri ND. Factors affecting professional ethics in nursing practice in Iran: A qualitative study. *BMC Med Ethics.* 2015;16(61):2-7.
18. Weis D, Schank MJ. An Instrument to measure professional nursing values. *J Nurs Scholarsh.* 2000;32(2):201-4.
19. Orak N. İstanbul İlindeki Hemşirelerin Profesyonel Hemşirelik Değerleri ve Etkileyen Faktörlerin Analizi. [Doktora tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2005.
20. İlaslan E, Geçkil E, Kol E, Erkul M. Examination of the professional values of the nurses and the associated factors. *Perspect Psychiatr Care.* 2021;57(1):56-65.
21. Cetinkaya-Uslusoy E, Paslı-Gürdoğan E, Aydınlı A. Professional values of Turkish nurses: A descriptive study. *Nurs Ethics.* 2017;24(4):493-501.
22. American Association of Colleges of Nursing. The essentials of baccalaureate education for professional nursing practice. [Internet]. 2008 [Erişim Tarihi 21 Haziran 2021]. Erişim adresi: <http://www.aacn.nche.edu/education-resources/BaccEssentials08.pdf>.
23. Bijani M, Tehranineshat B, Torabizadeh C. Nurses', nursing students', and nursing instructors' perceptions of professional values: A comparative study. *Nurs Ethics.* 2019;26(3):870-83.
24. Donmez RO, Ozsoy S. Factors influencing development of professional values among nursing students. *Pak J Med Sci.* 2016;32(4):988-93.
25. Skela-Savič B, Kiger A. Self-assessment of clinical nurse mentors as dimensions of professional development and the capability of developing ethical values at nursing students: A correlational research study. *Nurse Educ Today.* 2015;35(10):1044-51.
26. Kristoffersen M. Does professional identity play a critical role in the choice to remain in the nursing profession? *Nurs Open.* 2021;8(4):1928-36.
27. Poorchangizi B, Borhani F, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Farokhzadian J. Professional values of nurses and nursing students: A comparative study. *BMC Med Educ.* 2019;19(1):438.
28. Karanikola M, Doulougeri K, Koutrouba A, Giannakopoulou M, Papatthanassoglou EDE. A phenomenological investigation of the interplay among professional worth appraisal, self-esteem and self-perception in nurses: The revelation of an internal and external criteria system. *Front Psychol.* 2018;1(9):1805.